

Tapahduma järjestettiin Astan 15:lle Helsingistä kotoisin olevalle ystäväille. (Sijapäätö tarviataan, koska muuten lukija lukee viidestätoista Helsingistä kotoisin olevalle ystäväille.)

Mara ahnehti lautaselleen 12:ta eri kalaa. (Ilman sijapäätettä lukija lukee 'Mara ahnehti lautaselleen 12 eri kalaa', mikä olisi liikaa ehkä jopa Maralle.)

Strellman e
Svin hufvud (2020)
kupliva kirjoittaminen

Virkerakenteen kolme kovaa

Edellä olemme käsitelleet tekstien sujuvuutta ja huoliteltua asua etenkin normien ja vakiintuneiden merkintätapojen näkökulmasta. Lopuksi tarkastelemme vielä muutamaa virketason kysymystä. Kiinnitä huomio näihin kolmeen kovaan käskyyn, ja tekstisi on ison askeleen sujuvampi.

Vältä pitkiä virkkeitä

Liian pitkät ja monimutkaiset virkkeet ovat varmasti yleisin tekstin sujuvuuteen vaikuttava tekijä. Melkein kaikki tuottavat pitkiä virkkeitä: siinä on jotain melkein yleisinhimillistä. Tärkeä askel onkin käydä valmis teksti läpi. Jos huomaat, että sinulla on tekstissäsi virke, joka menee viidennelle riville, sinulla on käsissäsi ongelma. Ja jos huomaat, että tekstissäsi on kappale, jossa on vain yksi virke, sinulla on todennäköisesti toinen ongelma.

Toisinaan pitkät virkkeet ovat oikein tarpeellisia. Kuten seuraavassa, substansiivitaattia käsittelevässä luvussa osoitamme, sivulauseet ovat monissa tapauksissa erittäin paljon selkeämpiä kuin raskaat substantiivit. Pelkät lyhyet, yksittäisistä päälauseista koostuvat virkkeet ovat nekin pidemmän päälle raskasta luettavaa, koska niitä on vaikeaa sitoa toisiinsa. Kirjoita siis välillä lyhyitä virkkeitä ja välillä pitkiä virkkeitä – kunhan ne eivät ole liian pitkiä tai muuten sekavia.

Teksteissä on myös kohtia, joissa liian pitkät virkkeet ovat erityisen ongelmallisia. Etenkin tekstien aloituskappaleissa ja lopetuskappaleissa pitkät virkkeet eivät toimi: alussa lukija olisi saatava imaistua tekstin mukaan, in-

nostumaan tai ainakin kiinnostumaan, ja lopussa hänet pitäisi palkita tekstin lukemisesta. Älä työnnä lukijaa alussa luotasi tai uuvuta häntä lopussa lopullisesti, vaan kiinnitä erityishuomiota siihen, että aloitus ja lopetus ovat iskeviä eikä niissä ole tarpeettoman koukeroisia virkerakenteita.

Virkkeet voi tehdä liian pitkiksi tai monimutkaisiksi hyvin monella tavalla. Seuraavaksi kuvaamme kolme yleistä ongelmia.

Ongelma 1:

Liikaa

sivulauseita

Erittäin monimutkainen on järjestysäännön yleisten säädösten viimeinen virke, jossa todetaan, että rikkomukset kansallispuiston järjestysääntöä tai luonnonsuojelulaissa tarkoitettua rauhoitusmääräystä vastaan rangaistetaan luonnonsuojelulain nojalla, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Muista jo tämä: sivulauseet ovat toisinaan erinomaisia. Jos niitä on yhdessä virkkeessä liikaa, seuraa kuitenkin ongelmia. Yllä oleva virke on tästä hyvä esimerkki. Tässä tapauksessa on mahdollista myös ainakin spekuloida sen monimutkaisuuden syyllä. Virkkeessä kenties lainataan suoraan säädöstekstiä, jota kirjoitus käsittelee, tai ainakin se jäljittelee juridisille teksteille usein tyyppillistä koukeroisuutta ja vakiintuneita ilmaisu tapoja, etenkin viimeisessä sivulauseessa.

Toisinaan monimutkaisten virkkeiden muokkaaminen voi olla työlästä. Melko usein pitkät virkkeet voi kuitenkin yksinkertaisesti vain jakaa useam-

maksi lyhyeksi virkkeeksi. Näin voi tehdä myös esimerkiksi virkkeelle. Tässä on ehdotus selkeämmäksi muotoiluksi:

Järjestyssäännön yleisten säädösten viimeinen virke on erittäin monimutkainen. Siinä todetaan, että rikkomukset kansallispuiston järjestysääntöä tai luonnonsuojelulaissa tarkoitettua rauhoitusmääräystä vastaan rangaistetaan luonnonsuojelulain nojalla. Näin toimitaan, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Ongelma 2:

Kiilalauseet

Lälinhallitus voi, jos se muuttuneiden olosuhteiden vuoksi tai muusta erityisestä syystä on välttämätöntä, muuttaa tätä päätöstä.

Kiilalauseella tarkoitetaan lausetta, joka on toisen lauseen keskellä ja kiilaa toisistaan erilleen kiinteästi yhteen kuuluvat lauseenjäsenet. Kiilalauseita on perinteisesti vihattu kielenhuollossa. Me emme ole niin tiukkapipoisia, sillä mielestämme joskus kiilalause voi menetellä. Ne kuitenkin tekevät lukemista aina hieman hankalampaa, useimmiten aivan turhaan. Näin on myös yllä olevassa esimerkissä. Ei ole minkäänlaista järkeä syytä siihen, että sivulause pitäisi laittaa päälauseen keskelle. Virkkeen voisi täysin hyvin muotoilla näin:

Lälinhallitus voi muuttaa tätä päätöstä, jos se muuttuneiden olosuhteiden vuoksi tai muusta erityisestä syystä on välttämätöntä.

Joskus kiilalauseeseen päätyneet ainekset eivät oikeastaan lainkaan kuulu samaan virkkeeseen. Näin on tässä esimerkissä:

Myös myöhäisellä keskiajalla kristityt skolastikot, pyrkimyksenään tuottaa synteesi teologian ja filosofian välille, pitivät Platonin filosofiaa suuressa arvossa.

Sisällöllisesti täsmällisempää olisi jakaa virke kahtia:

Myös myöhäisellä keskiajalla kristityt skolastikot pitivät Platonin filosofiaa suuressa arvossa. Heidän pyrkimyksenään oli tuottaa synteesi teologian ja filosofian välille.

Ongelma 3:

Liikaa

attribuutteja

Kehitysyhteistyötä tekevät ja muuhunkin humanitaariseen työhön osallistuvat sekä vapaaehtoisen rahoituksen turvin toimivat kansalaisjärjestöt ovat olleet mukana järjestämässä seminaareja ja yleisötapauksia.

Tämä on esimerkki virkkeestä, jonka yksinkertaistaminen vaatii hieman enemmän työtä. Tässä koko virke koostuu vain yhdestä päälauseesta. Lauseessa on kuitenkin kaksi ongelmaa. Ensinnäkin siinä on aivan liian monta attribuuttia eli määritesanaa ennen lauseen subjektia (*kansalaisjärjestöt*), jota nämä attribuutit siis määrittävät. Tämä rakenne on yksinkertaisesti liian

raskas, ja siitä seuraa lauseen toinen ongelma: lauseen predikaatti eli persoonamuodossa taipuva verbi (*ovat olleet*) on liian kaukana virkkeen alusta. Predikaatti on tärkeä osa lausetta, sillä sen avulla lukija osaa jakaa lauseen kahtia, siihen, mitä lause käsittelee, ja siihen, mitä tästä asiasta sitten sanotaan. Jos predikaatti on liian kaukana lauseen alusta, hahmottaminen muuttuu hankalaksi.

Tässä tapauksessa virke vaatii siis radikaalimpia muutoksia. Meidän ehdotuksemme on jakaa virke kahtia ja muuttaa sanajärjestys kokonaan toisenlaiseksi:

Seminaareja ja yleisötapauksia on ollut järjestämässä monenlaisia kansalaisjärjestöjä, jotka tekevät kehitysyhteistyötä tai osallistuvat muuhun humanitaariseen työhön. Osa järjestöistä toimii vapaaehtoisen rahoituksen turvin.

Vältä substantiivitauteja

Substantiivitauti on kielen ilmiö, joka tekee lauseista abstrakteja ja epämääräisiä ja siten vaikeita hahmottaa. Jos opit tunnistamaan sen, sinulla on mahdollisuus tehdä teksteistäsi paljon luettavampia.

Substantiivitauti on teksteissä hyvin yleinen ilmiö. Erityisen yleinen se on akateemisissa teksteissä, niin sanotuissa virkateksteissä sekä esimerkiksi poliittikkujen kielessä. Toisinaan ilmiötä kutsutaan substantiiviytyiksi, mutta substantiivitauti on nimenä oikeastaan aika mainio. Kyseessä on nimittäin todellakin tarttuva tauti: kun luet muiden kirjoittamia huonoja ja liikaa substantiiveja sisältäviä tekstejä, alat kirjoittaa itse samalla tavalla.

Substantiivitaudissa on kyse siitä, että substantiivit ikään kuin valtaavat muiden sanaluokkien tehtäviä. Voi ajatella, että sanaluokilla on eräänlaiset lähtökohdaiset käyttötarkoitukset: Kun ilmaistaan toimintaa, käytetään verbejä. Kun kuvaillaan ominaisuuksia, käytetään adjektiiveja. Kun nimeään

asioita, käytetään substantiiveja. Asioiden välisiä suhteita ilmaistaan puolestaan konjunktiolla ja muilla sidosanoilla.

Substantiivitauti johtaa siihen, että näihin kaikkiin tarkoituksiin aletaan käyttää substantiiveja. Kun esimerkiksi ilmaistaan toimintaa, verbien sijaan käytetäänkin esimerkiksi *-minen*-loppuisia verbeistä johdettuja substantiiveja. Sen sijaan, että käytettäisiin verbiä *rakentaa*, puhutaankin *rakentamisesta*. Kun kaupungin vuokra-asuntotuotannosta vastaavaa virkamiestä haastatellaan, hän saattaa sanoa esimerkiksi näin: *Valiittavasti vuokra-asuntojen rakentaminen vähenee tänä vuonna*. Syntyy vaikutelma, että kyse olisi säätilan kaltaisesta ilmiöstä, jolle ei voi oikein mitään. Hän ei siis sano: *Olemme päättäneet rakentaa tänä vuonna vähemmän vuokra-asuntoja*. Jälkimmäinen versio nimittäin tekisi selväksi sen, että joku on vastuussa päätöksestä.

Tässä on syy siihen, miksi substantiivit ovat toisinaan niin houkuttelevia ja miksi ne ovat myös kovin yleisiä poliitikkojen puheessa: niiden avulla on helppo jättää vastuukysymykset ja syy-seuraus-suhteet epä määräisiksi. Toisinaan näin kenties pitääkin tehdä, mutta lukijan etu se harvoin on.

Samalla tavoin toimitaan adjektiivien kanssa. Kun kuvataan ominaisuuksia, substantiivitauti saa käyttämään adjektiivien sijasta esimerkiksi adjektiiveista johdettuja *-uus*-loppuisia substantiiveja. Niinpä sen sijaan, että sanotaan *Tämä materiaali on lujaa*, sanotaankin jotain pähkähullua, kuten *Tämän materiaalin lujuus on erittäin korkea*.

Yksi asia, mitä substantiivitaudista seuraa, on se, että verbien valikoima pienenee. Jäljelle jää lopulta merkitykseltään varsin tyhjiä verbejä, kuten *on, esiintyy, ilmenee, suorittaa, tekee* ja niin edelleen.

Yksi todennäköinen syy siihen, että substantiiveja käytetään liikaa, on se, että toisinaan substantiivit saavat yksinkertaiset asiat kuulostamaan vähän hienommilta. Kun isännöitsijätoimisto tiedottaa, että *Taloyhtiössä tulolan suorittamaan pysäköintilueiden pesu torstaina 15.5.2020*, vaikutelma on aavistuksen virallisempi kuin jos sanottaisiin yksinkertaisesti *Taloyhtiön pysäköintilueet pestään torstaina*. Olemme jopa kuulleet, että ihmisiä on kehoitettu kirjoittraessa käyttämään paljon substantiiveja, koska niin ”kuu-

lostaa vakuuttavammalta”. Lukijan näkökulmasta ohje on kuitenkin hyvin ongelmallinen. Jos substantiiveja on liikaa, tekstit muuttuvat hyvin raskaille. Toisinaan liiallinen substantiivien käyttö saa suorastaan tragikoomisia piirteitä:

Näiden työnjakoon ja rakenteisiin liittyvien uudistusten lisäksi odotamme teiltä osana tulosneuvotteluja tekoja hallituksen kärkihankkeisiin liittyvien konkreettisten tavoitteiden edistämiseksi, tärkeimpänä toimet työelämän siirtymisen nopeuttamiseksi.

– Opetusministerin avoin kirje yliopistoille, 27.10.2015

Tässä virkkeessä on yhteensä 23 sanaa, joista peräti 14 on substantiiveja. Virke voisi kenties sopia esimerkiksi myös liian raskaista virkerakenteista, mutta sen suurin ongelma on lopulta kuitenkin se, että siinä on liian monta epä määräistä substantiivia. Alkaa olla vaikea hahmottaa, mitä virkkeellä yritetään sanoa, mutta voi tietysti olla, että se on tässä tapauksissa yksi tavoitteistaikin.

Kohtuullisissa määrin substantiivit ovat äärimmäisen tarpeellinen osa kaikkia tekstejä. Vaikkapa tieteen tekemisessä on suurelta osin kyse siitä, että erilaisia monimutkaisia ilmiöitä nimitetään, toisin sanoen keksitään uusia substantiiveja. Osa näistä käsitteistä vakiintuu, ja osa jonkin tieteenalan tai muunkin erityisalan keskustelusta liittyy käsitteiden määrittelyyn ja ymmärtämiseen. Kun esimerkiksi jonkin organisaation intranetia kehitävät henkilöt viestivät toisilleen tai istuvat palaverissa, he voivat käyttää tällaista kieltä:

Uudessa intranetissä sisäisen viestinnän seuraaminen ja toteuttaminen helpottuu. Sisältöjen löydettävyyttä parannetaan sekä hakutoiminnallisuuden että sisällöntuotannon keinoin.

Tässä vaikkapa sisällöntuotanto ja hakutoiminnallisuus ovat käsitteitä, jotka alan ihmisten on, kenties, suhteellisen helppo ymmärtää, tai ainakin ne kuuluvat alan kieleen. Intranetin käyttäjien näkökulmasta yllä oleva on kuitenkin huonoa viestintää. Parempi vaihtoehto saattaisi olla esimerkiksi tämä:

Uudessa intranetissä sisäistä viestintää on helpompi seurata ja sitä on myös helpompi toteuttaa. Tavoitteena on myös se, että käyttäjän on jatkossa helpompi löytää etsimänsä sisällöt. Tähän pyritään sillä, että hakutoimintoja kehitetään entisestään. Myös itse sisältöjen laatuun kiinnitetään lisää huomiota.

Huomaat heti, että tämä jälkimmäinen vaihtoehto on paljon pidempi kuin edellinen, kahden virkkeen mittainen tekstikatelma. Tämä johtuu siitä, että jälkimmäisessä versiossa on pyritty selittämään sinänsä vakiintuneita mutta maallikon näkökulmasta hivenen epämääräisiä käsitteitä *hakutoiminnallisuus* ja *sisällöntuotanto*.

Tässä tulee esille myös ongelma, johon substantiivitauteja sisältäviä virkeitä muokatessa usein törmää. Kyse ei ole siitä, että ”väärän” ilmauksen voisi korvata ”oikealla” vaan pikemminkin erilaisista vaihtoehtoista ja niiden välisistä valinnoista, usein myös tyylieroista. Substantiiveja karsissa virkkeiden sävy muuttuu ja toisinaan merkitys voi myös muuttua – tai ainakin eri asiat painottuvat. Valinnat riippuvat siitä, mitä tavoitellaan. Yleisesti ottaen substantiivitaudin välttäminen on kuitenkin hyvä asia luettavuuden kannalta. (Huomasitko, miten monta substantiivia edellisessä virkkeessä oli? Olisiko sittenkin mielekkäämpää sanoa ”yleisesti ottaen substantiivitauteja kannattaa välttää, jos haluaa, että teksti on helpompi lukea”?)

Seuraava esimerkki havainnollistaa sävyeroja:

Itämeren suurimpana ja vakavimpana uhkana pidetään rehevöitymistä, josta näkyvinä merkkeinä ovat lähes jokakesäiset runsaat leväkukinnat sekä rantojen ja kalaverkkojen limoittuminen.

Tässä esimerkissä huomionarvoisia ovat käsitteet *rehevöityminen* ja ehkäpä myös *leväkukinnat*. Ei ole tarkoituksenmukaista lähteä muuttamaan kaikkia substantiiveja, ja nämä sinällään vakiintuneet käsitteet voidaankin säilyttää. Sen sijaan muita substantiiveja voidaan tarkastella hyvin kriittisesti: ovatko *merkkejä* ja *limoittuminen* tarpeellisia? Seuraava versio on paljon konkreettisempi:

Itämerta uhkaa etenkin rehevöityminen. Olemme kaikki nähneet jokakesäiset runsaat leväkukinnat sekä limaiset rannat ja kalaverkot.

Jälkimmäinen ilmaus on konkreettisempi, osittain siksi, että siinä vedotaan myös lukijan omaan kokemusmaailmaan. Onko jälkimmäinen versio parempi? Sen joudut itse päättämään.

Myös seuraava on esimerkki siitä, että tavoite ei ole korvata kaikkia substantiiveja vaan miettiä kriittisesti sitä, mitkä substantiivit ovat tarpeellisia ja mitkä eivät:

Median kautta toteutetusta kunnian loukkaamisesta voi rangaistusvastuun lisäksi seurata vahingonkorvauslain mukainen vahingonkorvausvastuu.

Virkkeessä on useita vakiintuneita oikeustieteellisiä käsitteitä, kuten *rangaistusvastuu* ja *vahingonkorvausvastuu*. Ei ole tarkoituksenmukaista lähteä muuttamaan niitä, etenkin kun tässä esimerkissä kyse on juuri näiden käsitteiden rinnastamisesta. Sen sijaan ilmaus kunnian loukkaaminen on tässä mahdollista ilmaista aivan ymmärrettävästi toisin:

Jos kunniaa loukataan median välityksellä, tästä voi rangaistusvastuun lisäksi seurata vahingonkorvauslain mukainen vahingonkorvausvastuu.

Tästä esimerkistä näkee, että sivulauseet ovat toisinaan erittäin hyvä asia! Edellä monimutkaisten virkkeiden yhteydessä kävi selväksi, että jos sivulauseita ketjuttaa liikaa, virke muuttuu helposti liian vaikeaksi. Oikein käytettynä sivulauseet ovat kuitenkin monesti substantiiveja parempia, sillä niiden avulla on helppo ilmaista asioiden välisiä syy-seuraus-suhteita tai vaikkapa ehdollisuutta, kuten tässä esimerkissä. Verbit taas ovat usein substantiiveja konkreettisempia, koska ne ilmaisevat selkeämmin sen mitä tapahtuu, ja saavat kumppanikseen tekijän. Toimijat ja vastuukysymykset eivät siis jää avoimiksi.

Seuraavassa on vielä pari tyyppillistä esimerkkiä niin sanotusta virkakielistä eli hallinnon tuottamasta tekstistä:

Viraston uuden strategian ja siitä seuranneen organisaatiomuutoksen yhteydessä virastossa on puhuttu paljon konsultatiivisista otteista tarkastuksissa.

Vaihtoehtoinen muotoilu voisi olla vaikkapa seuraava:

Viraston strategia on vastikään uudistunut, ja myös organisaatiota on uudistettu. Tässä yhteydessä virastossa on puhuttu paljon siitä, miten tarkastuksia voisi tehdä myös konsultatiivisesti.

Ja tässä vielä hillittömän hyvä esimerkki:

Valtion toiminnan ja talouden suunnittelussa nykyiset talousarvion laadintamenettelyt eivät ota riittävästi huomioon tietovarantojen hyödyntämisen laajaa merkitystä julkisten palveluiden ja yhteiskunnan toiminnan voimavarana.

Mitäs tykkäät tästä:

Valtion toiminnan ja talouden suunnittelussa ei nykyisin riittävästi huomioida sitä, mikä merkitys tietovarantojen hyödyntämisellä on julkisissa palveluissa ja yhteiskunnan toiminnassa laajemminkin.

Koeta siis tunnistaa turhat substantiivit tekstissäsi ja ainakin huomata, kun niiden määrä ylittää inhimillisen ymmärryksen rajat. Mieti, mitä substantiiveja voisit korvata adjektiiveilla tai verbeillä tai minkä asian voisit ilmaista toimivammin sivulauseella.

Tarkastele metaforia ja kuvakieltä kriittisesti

Kolmas systemaattinen tapa tehdä omista teksteistä tehokkaampia on tarkastella kriittisesti omassa tekstissä olevia metaforia ja kuvakielisiä ilmauksia. Liian suuri määrä metaforia tekee tekstistä ankean (tai huvittavan), ja samalla kasvaa todennäköisyys siihen, että käyttää metaforia tavalla tai toisella virheellisesti.

Metaforat eivät missään nimessä ole kiellettyjä. Ne ovat kiinteä osa kieltä: esimerkiksi pöydällä on jalka ja toisinaan ilmaus ontuu. Ongelmia seuraa, jos metaforia on liikaa. Kimmo kutsuu ilmiötä toisinaan Antti Tuisku-ilmioksi. Antti Tuisku on Suomen söpöin artisti, mutta haastatteluissa toinen toistaan seuraavien metaforien määrä huimaa päätä: ”Mie oon se tyyppi, joka ei jää tuleen makaamaan” ja ”Rutiinit ja kurinalasus on ehottomasti ne sekä arjessa että mun työssä sellasia asioita jotka pitää mut sillee maan kamaralla.”

Jos haluat löytää valtavan määrän metaforia, kannattaa lukea jääkiekkottelujen raportteja. Maaleja *lauotaan*, *ladotaan*, *tehtaillaan* ja *niitataan* ja vastustaja puolestaan *peitotaan*, *kaadetaan*, *kukistetaan* tai *pehmitetään*. Joukkueil-

la on, jälleen kerran, *peiliin katsomisen paikka*, mutta toki toisinaan myös *mahdollisuus kasvojenpesuun*.

Nämä esimerkit osoittavat hyvin myös, miksi metaforia niin helposti päätyy kieleen. Kun mikrofoni työnnetään kameran kuvatussa eteesi, paikka on oikeastaan aika kova. Ja kun tiukan deadline edessä on tuotettava samanlainen raportti kuin jo sata kertaa aikaisemmin, luovat ilmaukset alkavat olla vähissä. Paineen edessä me kaikki turvaudumme tuttuihin ja helposti myös kuluneisiin ilmauksiin. On hyvin inhimillistä lataa metaforia pötköön, mutta hyvä kirjoittaja muistaa lukea tekstinsä ja karsia sieltä liiat ja toimimattomat metaforat pois.

Toisinaan metaforien ongelma on oikeastaan vain eräänlainen tyyli- poikkeama. Teksti voi alkaa erittäin asiallisena, ja kirjoittaja kirjoittaa neutraalilla asiatyylillä. Jos siirtymä kappaleesta toiseen tapahtuu ilmauksella *Mitä tämä tarkoittaa tavallisen kaduntallaajan näkökulmasta?*, ei ongelma ole se, että tällaista ilmausta ei koskaan saisi käyttää, vaan se, että se poikkeaa liikaa tekstin muusta tyylistä.

Tietysti toisinaan metaforat menevät yksiselitteisesti väärin. Tällöin vastustaja *rokottaa kylmää suihkua kotijoukkueen niskaan ja kirahvi pääsee rai- doistaan*. Tässä muutama *Kielikello*-lehden esittelemä varoitettava esimerkki:

Samassa veneessä työskenteleminen panee puhaltamaan yhteiseen hiileen.

Lapsenkengissä ollut ammattiyhdistysliike Ahvenanmaalla on saanut lisää tuulta purjeisiinsa.

Joka tapauksessa tässä on lumipallo, joka lähtiessään vyörymään saattaa lyödä todella lujan naulan lentomatkailun kiristuun.

Summa summarum: Tarkkaile metaforiasi kriittisesti. Karsi turhat ja varmistaa, että jättämäsi ovat oikein tai kenties jopa oivaltavia.

Lopuksi

Jos luet tätä, olet kenties lukenut kaiken edellä olleen tai ainakin merkittävän osan siitä. Tiedät omasta kokemuksestasi mutta myös meidän käsittelemistämme teemoista, että kirjoittaminen, työelämän kirjoittaminen ja vaikuttava kirjoittaminen ovat moneen suuntaan kurkottavia asioita. Kaikkia niihin liittyviä aihepiirejä ei voi yhdessä kirjassa kattaa, vaikka olemme aika monenlaista sanoneetkin.

Olemme keskittyneet sellaisiin kysymyksiin ja teemoihin, joihin olemme vuosien varrella törmänneet yhä uudestaan kirjoittajina, kirjoittamisen ohjaajina sekä muiden kirjoittamien tekstien lukijoina ja komentoijina. Uskomme, että kiinnittämällä huomioasi meidän esittelemiimme menetelmiin, ratkaisuihin ja yksityiskohtiin tekstisi ottavat melkoisen harppauksen eteenpäin ja alat kirjoittaa kenties jopa uudella, työtavoista ja tekstisi vaikutuksesta tietoisemmalla tavalla. Näin saatat päätyä nopeastikin myös niihin aihepiireihin ja niille alueille, joihin emme tässä oppaassa vielä päässeet: kirjoittaminen kun ei ole jotain, mikä opitaan yhdestä oppaasta tai yhdeltä kurssilta, vaan se on koko elämän ajan kehittyvä taito. Kun lähtee liikkeelle yhdestä kohtaa, päätyy pian jo toiseen.

Kirjassamme on ollut valtava määrä erilaisia kolmen, kuuden ja kymmenen kohdan listoja ja niksikokelmia. Olisi kiusaus lopettaa vielä yhteen sellaiseen, mutta maltamme mieleemme. Sen sijaan lopetamme vilpittömään toivotukseen: Toivomme, että saat lisää iloa kirjoittamisesta. Kirjoita erilaisin tavoin. Kokeile välillä hassujakin juttuja. Välitä tuota iloa ja innostusta eteenpäin tekstiesi lukijoille ja muille kirjoittajille. Tee teksteilläsi maailmasta hieman parempi paikka, olipa kyse sitten siitä,